

ΚΕΙΜΕΝΟ

“Αφού διαλύθηκαν τα σύννεφα της θλίψης, είδα τον ουρανό και ξαναβρήκα τον εαυτό μου, για να γνωρίσω την όψη του γιατρού μου (σ.σ.: γιατρός του ήταν η φιλοσοφία). Μόλις λοιπόν έστρεψα σε αυτήν τα μάτια μου και στύλωσα σε αυτήν το βλέμμα μου, βλέπω την τροφό μου, που στο σπίτι της σύχναζα από νέος, τη Φιλοσοφία. “Και γιατί”, είπα, “εσύ σ’ αυτή τη μοναξιά της εξορίας μου, δασκάλα όλων των αρετών, ήρθες κατεβαίνοντας από την ουράνια πύλη; Ή για να βασανίζεσαι κι εσύ μαζί μου, ένοχη εξαιτίας συκοφαντών;” “Τάχα”, είπε εκείνη, “εσένα, μαθητή μου, θα σε εγκατέλειπα και το φορτίο που σήκωσες εσύ εξαιτίας του φθόνου προς το όνομά μου δε θα μοιραζόμουν μαζί σου, συμμετοχος στον κόπο σου; Κι όμως δεν ήταν όσιο για τη Φιλοσοφία ν’ αφήσει ασυντρόφευτη την πορεία του αθώου· θα φοβόμουν δηλαδή μήπως κατηγορηθώ και θα τρόμαζα λες και μου συνέβη κάτι καινούργιο; Γιατί, τώρα, για πρώτη φορά νομίζεις ότι η σοφία παρασύρεται σε κινδύνους από ανθρώπους φαύλου ήθους; Μήπως και στους αρχαίους, πριν από την εποχή του Πλάτωνά μου, καιρούς δεν αγωνιστήκαμε με την αναίδεια της μωρίας και, όσο ο ίδιος ζούσε, ο δάσκαλός του ο Σωκράτης δεν κέρδισε τη νίκη του άδικου θανάτου με τη συμπαράστασή μου...;”

(Βοήθιος, 6 ΙΙΙ, λ. *Παραμυθία της φιλοσοφίας*, εισαγωγή-μετάφραση-σχόλια Αντώνης Σακελλαρίου, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1997)

ΚΕΙΜΕΝΑ - ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. “Μακρύς ο δρόμος από τον μάγο και τα ξόρκια ως τον γλωσσολόγο και τον λογικό φιλόσοφο. Στον ενδιαθέτο λοιπόν λόγο αναφέρεται η λογική, με σκοπό [...] όχι να εξετάσει τι είναι νόηση -θέμα φιλοσοφικό- ούτε ποια η φυσική λειτουργία της -θέμα ψυχολογικό. Μοναδικός σκοπός της να μελετήσει και να συλλάβει τις αρθρώσεις της σκέψης, τις μορφές, τους τύπους

στους οποίους αποκρυσταλλώνονται (έννοιες, κρίσεις, συλλογισμοί), τους γενικούς και μεθοδολογικούς βηματισμούς της (ορισμός, διαίρεση και ταξινόμηση, παραγωγή, επαγωγή, αναλογία, ανάλυση, σύνθεση, υπόθεση κτλ.), τις γενικές αρχές που ακολουθεί, όταν είναι προσανατολισμένη στη λογικά αναγκαία εκείνη πορεία, τη λογική δηλαδή αναγκαιότητα, που την εξασφαλίζει και την κατοχυρώνει ως ορθή σκέψη [...]"

(B. Τατάκη, *Λογική*, Θεσσαλονίκη 1966, σ. 45-46)

Να δείξετε ποιο είναι το έργο της λογικής (αναζητήστε τον ορισμό της σε εγκυκλοπαίδεια ή όπου αλλού θεωρείτε προσφορότερο).

2. “Ο Σωκράτης πραγματευόταν τις ηθικές αρετές και πρώτος αυτός προσπαθούσε να δώσει σχετικά με αυτές γενικούς ορισμούς. [...] Με λογική συνέπεια ερευνούσε την ουσία (το “τι έστιν”). Αυτό το έκανε, γιατί προσπαθούσε να σκεφτεί με συλλογισμούς - και η αρχή του συλλογισμού είναι η ουσία (το “τι έστιν”) Δύο λοιπόν κατακτήσεις θα μπορούσε να αποδώσει κανείς δίκαια στον Σωκράτη: **την επαγωγική σκέψη και το γενικό ορισμό. Και τα δύο είναι η λογική αρχή της επιστήμης.** Αλλά ο Σωκράτης δεν έκανε τις γενικές έννοιες και τους ορισμούς (αυθύπαρκτες) ουσίες. Οι άλλοι όμως έκαναν αυθύπαρκτες ουσίες τα παρόμοια και τα ονόμασαν ιδέες των όντων”⁴

(Αριστοτέλης, *Μετά τα Φυσικά*, Μ, 4, 1078b, 17-32)

Το πρώτο μέρος του κειμένου αναφέρεται στη σωκρατική έννοια και το δεύτερο στην πλατωνική ιδέα: **α)** Πώς “προχωρούσε” ο Σωκράτης στη σύλληψη της έννοιας; **β)** Ποια είναι τα κοινά γνωρίσματα και ποιες οι διαφορές ανάμεσα στη σωκρατική και την πλατωνική έννοια;

3. Ορισμός είναι ο καθορισμός και η έκθεση των κύριων γνωρισμάτων μιας έννοιας: “Γλώσσα είναι κώδικας σημείων ορισμένης μορφής (γλωσσικής), με τα οποία επιτυγχάνεται η επικοινωνία μεταξύ των μελών μιας γλωσσικής κοινότητας”.

Αφού διαβάσετε προσεκτικά τον ορισμό, να επισημάνετε την οριστέα έννοια, το γένος και την ειδοποιό διαφορά της, δηλαδή τα χαρακτηριστικά γνωρίσματά της που τη διακρίνουν από τις υπόλοιπες έννοιες οι οποίες ανήκουν στο ίδιο γένος.